

навчальних закладів систематизувати процес підвищення кваліфікації, поглибити теоретичні та практичні знання і уміння, підвищити рівень їх професійної компетентності та управлінської культури, а також орієнтує на використання інновацій в освітньому процесі.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG): / Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти; Європейський союз студентів; Європейська асоціація університетів; Європейська асоціація закладів вищої освіти; Конфедерація європейського бізнесу «БІЗНЕСЄВРОПА»; Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти. – Єреван, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

В. М. Піддячий,

кандидат педагогічних наук

(Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України)

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ПОГЛЯДІВ А. С. МАКАРЕНКА

Дослідження проблеми формування громадянської компетентності майбутніх педагогів дозволило дійти висновку, що у вислові стародавніх філософів «... нічого нового під сонцем» (Книга Екклесіястова) закладений глибокий сенс. Зважаючи на це, доцільно переймати не тільки сучасний вітчизняний та зарубіжний досвід, але й досвід наших видатних педагогічнокласиків, зокрема А. С. Макаренка.

А. С. Макаренко розглядав формування громадянської компетентності майбутнього педагога як процес послідовної соціалізації особистості, що пов'язаний із розширенням та поглибленням її зв'язків з потребами, прагненнями та ідеалами суспільства. Він зосереджував увагу на тому, що ефективним способом громадянського виховання є участь у роботі організованого трудового колективу, який пов'язує життя особистості та суспільства. Саме в ньому відбувається засвоєння моральних та правових принципів життя і праці у соціумі, формується почуття справедливості, особистої відповідальності за інших, набувається досвід самоуправління і самовизначення, а також виховується достойна поведінка громадянина і патріота.

Концепція громадянського виховання А. С. Макаренка передбачала формування в особистості таких якостей як дисциплінованість,

працездатність, чесність, відповідальність та політична свідомість. Відповідно до неї, педагогічний процес має бути спрямованим на формування та розвиток особистості в колективі, зберігаючи при цьому її індивідуальні особливості. Функціонування макаренківського колективу відбувалось на принципах солідарності, єдності свободи та відповідальності, права та обов'язку. У його основі лежало почуття обов'язку перед державою, суспільством та людством, а також глибока віра у те, що солідарність працівників є благом для всіх.

Основними елементами концепції громадянського виховання А.С. Макаренка є морально-правова культура, яка виражається в усвідомленні власної гідності, дисциплінованості, внутрішньої свободи особистості, поваги та довіри до інших громадян, почуття обов'язку, відповідальності і честі. Найважливішою громадянською якістю він вважав дисциплінованість.

Доцільно підкреслити, що формування громадянської компетентності майбутнього педагога, у контексті поглядів А. С. Макаренка, виключало протиріччя між свободою та дисципліною, особистістю та колективом, демократією та авторитетом. Він був переконаний, що ефективність виховного процесу мають забезпечувати: традиції; установчі документи навчального закладу; самоврядування з системою повноважень, що не допускає свавілля однієї особи; гармонізовані відносини в колективі; прояв поваги і вимогливості; форми зовнішньої ввічливості; здатність орієнтуватись у навчальних ситуаціях; володіння способами «гальмування» небажаної поведінки та діяльності; відповідальність, чіткість в роботі; особиста відповідальність керівника; ідея захищеності особистості; естетика поведінки, костюма, навколишнього середовища; елементи гри. Акцентуємо увагу на тому, що головний виховний вплив на особистість чинив не педагог, а колектив до якого вона належала. Щодо дій педагога, то вони мають бути реалізовані у такий спосіб щоб суб'єкт учіння відчував себе громадянином, особистістю, яку поважають, але разом з тим від якої багато вимагають.

Досвід роботи А. С. Макаренка показав, що для забезпечення ефективного виховання громадянина необхідно створити: організаційно-економічні, соціально-педагогічні, психолого-правові, морально-етичні та естетичні умови, установки і традиції; цільові (загальні та індивідуальні) програми виховання громадянських якостей. Він вказував на доцільність: розробки нормативних положень щодо самоврядування і демократичних принципів управління колективом; дотримуватись загальноприйнятих традицій, стилю відносин в колективі, законів перспективних ліній і паралельної дії.